ใบงานสังคมศึกษา ม.4 พระพุทธศาสนาและหลักธรรมสำคัญ

gradedee.com · เรียนฟรี มีเฉลยท้ายใบงาน

สแกนเปิดบทเรียน

ชื่อ ..... ชั้น ..... เลขที่ .....

สรุปเนื้อหาสำคัญ

- พระพุทธศาสนาเกิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้า (เจ้าชายสิทธัตถะ) และมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
- เจ้าชายทรงเห็นเทวทูต 4 (คนแก่ คนเจ็บ คนตาย บรรพชิต) จึงออกผนวชเมื่อ 29 พรรษา บำเพ็ญเพียร 6 ปี แล้วตรัสรู้เมื่อ 35 พรรษา
- เช้าวันเพ็ญเดือน 6 นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาส ค่ำนั้นทรงนั่งใต้ต้นโพธิ์ และตรัสรู้ในคืนเดียวกัน
- ปฐมเทศนาคือธัมมจักกัปปวัตตนสูตร แสดงแก่ปัญจวัคคีย์ วันอาสาฬหบูชา ทำให้เกิดพระสงฆ์องค์แรก (ท่านโกณฑัญญะ) และพระรัตนตรัยครบ
- โอวาทปาติโมกข์แสดงในวันมาฆบูชา ที่ชุมนุมสงฆ์ 1,250 รูปโดยมิได้นัดหมาย ส่วนปัจฉิมโอวาทคือให้ทำประโยชน์ตนและผู้อื่นด้วยความไม่ประมาท
- สังเวชนียสถาน 4 คือ ลุมพินี (ประสูติ) พุทธคยา (ตรัสรู้) สารนาถ (ปฐมเทศนา) กุสินารา (ปรินิพพาน)
- วันสำคัญ: มาฆบูชา เพ็ญเดือน 3 · วิสาขบูชา เพ็ญเดือน 6 · อาสาฬหบูชา เพ็ญเดือน 8
- อริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เปรียบได้กับอาการป่วย สาเหตุของโรค การหายจากโรค และวิธีรักษา
- ทุกข์คือปัญหาของชีวิต ส่วนสมุทัยคือเหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา 3 คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา
- นิโรธคือความดับทุกข์ หรือนิพพาน ส่วนมรรคคือข้อปฏิบัติสายกลางที่เว้นกามสุขัลลิกานุโยคและอัตตกิลมถานุโยค
- มรรคมีองค์ 8 จัดเข้าไตรสิกขา ได้แก่ ศีล (วาจา กัมมันตะ อาชีวะ) สมาธิ (วายามะ สติ สมาธิ) ปัญญา (ทิฏฐิ สังกัปปะ)
- หน้าที่ต่ออริยสัจ คือ กำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำนิโรธให้แจ้ง และเจริญมรรค
- ต้องแยกให้ออกระหว่างผลกับเหตุ (ทุกข์กับสมุทัย) และเป้าหมายกับวิธี (นิโรธกับมรรค)
- ชีวิตในทัศนะพุทธศาสนาคือนามรูป แยกละเอียดเป็นขันธ์ 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ โดยรูปเป็นฝ่ายรูป ส่วนอีก 4 ข้อเป็นฝ่ายนาม
- เวทนาคือความรู้สึก (สุข ทุกข์ เฉย ๆ) · สัญญาคือความจำได้หมายรู้ · สังขารคือการปรุงแต่งจิตให้คิดและตั้งใจ · วิญญาณคือการรับรู้ผ่านทวาร 6
- ขันธ์ 5 ทำงานต่อเนื่องและเกี่ยวเนื่องกันเร็วมาก เช่น เห็นขนม จำได้ รู้สึกชอบ แล้วคิดซื้อ
- ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง (ไม่เที่ยง) ทุกขัง (ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้) และอนัตตา (ไม่ใช่ตัวตนถาวร บังคับไม่ได้)
- ทุกขังไม่ได้แปลว่ามีแต่ความเจ็บปวด และอนัตตาไม่ได้แปลว่าไม่มีอะไรเลย การเข้าใจไตรลักษณ์ช่วยลดความยึดมั่นถือมั่น
- สังขารในขันธ์ 5 คือการปรุงแต่งจิตฝ่ายนาม ส่วนสังขารในไตรลักษณ์คือสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัยทั้งรูปและนาม
- กรรมคือการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ทางกาย วาจา ใจ ไม่ใช่โชคชะตา และผลเปลี่ยนได้ด้วยการกระทำในปัจจุบัน

- เบญจศีลคือสิ่งที่เว้น เบญจธรรมคือสิ่งที่ควรทำเพิ่ม เช่น เว้นฆ่าสัตว์คู่กับเมตตากรุณา เว้นพูดเท็จคู่กับความมีสัตย์
- พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา
- ฆราวาสธรรม 4 คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ส่วนอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา
- บุญกิริยาวัตถุ 3 คือ ทานมัย สีลมัย ภาวนามัย
- โยนิโสมนสิการคือคิดแยบคาย กาลามสูตรสอนให้พิจารณาด้วยปัญญาก่อนเชื่อ ไม่ใช่เชื่อหรือปฏิเสธทันที

ตอนที่ 1 เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. พระรัตนตรัยในพระพุทธศาสนาประกอบด้วยข้อใด

ก. พระพุทธ พระธรรม พระวินัย
ข. พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
ค. ศีล สมาธิ ปัญญา
ง. ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

2. เทวทูต 4 ที่ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะทรงสลดพระทัย ได้แก่ข้อใด

ก. คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และคนยากจน
ข. คนแก่ คนตาย นักรบ และพ่อค้า
ค. คนเกิด คนแก่ คนเจ็บ และเทวดา
ง. คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และบรรพชิต

3. ปฐมเทศนาเกิดขึ้นในวันใด ที่ไหน และแสดงแก่ใคร

ก. วันวิสาขบูชา ใต้ต้นโพธิ์ แก่พราหมณ์ 8 คน
ข. วันมาฆบูชา ที่วัดเวฬุวัน แก่พระอรหันต์ 1,250 รูป
ค. วันอาสาฬหบูชา ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แก่ปัญจวัคคีย์
ง. วันเข้าพรรษา ที่เมืองกุสินารา แก่สุภัททปริพาชก

4. วันมาฆบูชาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ใดในพุทธประวัติ

ก. พระสงฆ์ 1,250 รูปมาชุมนุมกันโดยมิได้นัดหมาย และทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์
ข. ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรแก่ปัญจวัคคีย์
ค. ทรงตรัสรู้ใต้ต้นโพธิ์
ง. ทรงปรินิพพานที่เมืองกุสินารา

5. ข้อใดเรียงเหตุการณ์ในพุทธประวัติได้ถูกต้อง

ก. เห็นเทวทูต 4 → ออกผนวช → บำเพ็ญทุกรกิริยา → ตรัสรู้ → ปฐมเทศนา
ข. ออกผนวช → ตรัสรู้ → บำเพ็ญทุกรกิริยา → เห็นเทวทูต 4 → ปฐมเทศนา
ค. เห็นเทวทูต 4 → ตรัสรู้ → ออกผนวช → ปฐมเทศนา → บำเพ็ญทุกรกิริยา
ง. บำเพ็ญทุกรกิริยา → เห็นเทวทูต 4 → ออกผนวช → ปฐมเทศนา → ตรัสรู้

6. เหตุใดเจ้าชายสิทธัตถะจึงทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา

ก. ทรงเห็นว่าอาฬารดาบสสอนถูกต้องที่สุดแล้ว
ข. ปัญจวัคคีย์ทูลขอให้ทรงเลิก
ค. ทรงพบว่าการทรมานตนให้ลำบากไม่ใช่ทางที่ทำให้ตรัสรู้
ง. ทรงมีพระวรกายแข็งแรงพอจะออกไปเผยแผ่แล้ว

7. ข้อใดจับคู่สังเวชนียสถานกับเหตุการณ์ได้ถูกต้อง

ก. ลุมพินี – ตรัสรู้
ข. พุทธคยา – ปรินิพพาน
ค. กุสินารา – ประสูติ
ง. สารนาถ – ปฐมเทศนา

8. ข้อใดอธิบายความต่างของวันมาฆบูชาและวันอาสาฬหบูชาได้ถูกต้อง

ก. มาฆบูชาตรงกับเดือน 8 เป็นวันแสดงปฐมเทศนา ส่วนอาสาฬหบูชาตรงกับเดือน 3 เป็นวันแสดงโอวาทปาติโมกข์

ข. มาฆบูชาตรงกับเดือน 3 เป็นวันแสดงโอวาทปาติโมกข์ ส่วนอาสาฬหบูชาตรงกับเดือน 8 เป็นวันแสดงปฐมเทศนาและเกิดพระสงฆ์องค์แรก

ค. ทั้งสองวันตรงกับเดือน 6 แต่ต่างปีกัน

ง. มาฆบูชาเป็นวันตรัสรู้ ส่วนอาสาฬหบูชาเป็นวันปรินิพพาน

9. อริยสัจ 4 ประกอบด้วยข้อใด

ก. ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

ข. ทุกข์ สมุทัย อนิจจัง มรรค

ค. ศีล สมาธิ ปัญญา นิโรธ

ง. ทุกข์ ตัณหา นิพพาน ศีล

10. ถ้าเปรียบอริยสัจ 4 กับการรักษาโรค "นิโรธ" ตรงกับข้อใด

ก. อาการป่วยที่ทำให้ทุกข์ทรมาน

ข. สาเหตุที่ทำให้เกิดโรค

ค. การหายจากโรคจนสุขภาพดี

ง. ยาและวิธีรักษาที่แพทย์สั่ง

11. ความอยากมี อยากเป็น และอยากให้สิ่งที่ชอบคงอยู่ต่อไป จัดเป็นตัณหาข้อใด

ก. กามตัณหา

ข. ภวตัณหา

ค. วิภวตัณหา

ง. ฉันทะ

12. องค์มรรคข้อใดจัดอยู่ในหมวดปัญญาของไตรสิกขา

ก. สัมมาวาจา

ข. สัมมาวายามะ

ค. สัมมาอาชีวะ

ง. สัมมาสังกัปปะ

13. ข้อใดเป็นหน้าที่ที่ควรทำต่อ "สมุทัย"

ก. กำหนดรู้ (ปริญเญยยะ)

ข. ทำให้แจ้ง (สัจฉิกาตัพพะ)

ค. ทำให้เจริญ (ภาเวตัพพะ)

ง. ละ (ปหาตัพพะ)

14. ข้อใดอธิบายความหมายของทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ได้ถูกต้อง

ก. ทำทุกอย่างครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไม่ให้เหนื่อยเกินไป

ข. เว้นทั้งการหมกมุ่นในกามสุขและการทรมานตนเอง

ค. ไม่ลงมือทำสิ่งใดเลยเพื่อไม่ให้เกิดทุกข์

ง. ปฏิบัติเฉพาะเรื่องทางโลก ไม่ยุ่งกับเรื่องทางใจ

15. นักเรียนคนหนึ่งเครียดมากเพราะสอบตก พบว่าสาเหตุมาจากการเล่นเกมจนไม่ทบทวนบทเรียน จึงวางตารางอ่านหนังสือและทำตามอย่างสม่ำเสมอ ข้อใดจับคู่กับอริยสัจได้ถูกต้อง

ก. ทุกข์ คือ การเล่นเกม และสมุทัย คือ ความเครียดจากการสอบตก

ข. ทุกข์ คือ การวางตารางอ่านหนังสือ และมรรค คือ การสอบตก

ค. ทุกข์ คือ ความเครียดจากการสอบตก สมุทัย คือ การติดเกมไม่ทบทวน และมรรค คือ การวางตารางอ่านหนังสือและทำตาม

ง. นิโรธ คือ การสอบตก และมรรค คือ ความเครียด

16. ข้อใดอธิบายความสัมพันธ์ของอริยสัจ 4 ได้ถูกต้อง

ก. ทุกข์เป็นผลที่เกิดจากสมุทัย และนิโรธเป็นผลที่เกิดจากการปฏิบัติมรรค

ข. สมุทัยเป็นผลของทุกข์ และมรรคเป็นผลของนิโรธ

ค. นิโรธเป็นเหตุให้เกิดมรรค และทุกข์เป็นเหตุให้เกิดสมุทัย

ง. ทุกข์กับนิโรธเป็นเหตุ ส่วนสมุทัยกับมรรคเป็นผล

17. พระพุทธศาสนามองว่าชีวิตประกอบด้วยส่วนใดเมื่อแบ่งอย่างกว้างที่สุด

ก. กายกับดวงวิญญาณที่เป็นอมตะ

ข. ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้น

ค. ตัวตนที่แท้จริงกับร่างกาย

ง. นามและรูป

18. ความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ ที่เกิดจากการสัมผัสสิ่งต่าง ๆ จัดเป็นขันธ์ใด

ก. รูป

ข. เวทนา

ค. สัญญา

ง. วิญญาณ

19. ปอได้ยินเสียงเพลงแล้วจำได้ทันทีว่าเป็นเพลงที่เคยฟังตอนเด็ก การจำได้นี้ตรงกับขันธ์ใด

ก. สัญญา

ข. เวทนา

ค. สังขาร

ง. วิญญาณ

20. ข้อใดเป็นไตรลักษณ์ครบถ้วนถูกต้อง

ก. รูป เวทนา สัญญา

ข. ทุกข์ สมุทัย นิโรธ

ค. ศีล สมาธิ ปัญญา

ง. อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

21. นุ่นเห็นเค้กในร้าน จำได้ว่าเป็นเค้กที่เคยกินแล้วอร่อย รู้สึกสุขใจ แล้วตัดสินใจเดินเข้าไปซื้อ การคิดตัดสินใจเข้าไปซื้อจัดเป็นขันธ์ใด

ก. เวทนา

ข. สัญญา

ค. สังขาร

ง. วิญญาณ

22. ข้อใดอธิบายความหมายของ "ทุกขัง" ในไตรลักษณ์ได้ถูกต้องที่สุด

ก. สภาพที่ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้เพราะถูกเหตุปัจจัยบีบคั้นให้เปลี่ยนแปลง

ข. ชีวิตมีแต่ความเจ็บปวด ไม่มีความสุขเลย

ค. ความเสียใจที่ต้องเกิดขึ้นกับทุกคนตลอดเวลา

ง. การที่ทุกสิ่งไม่มีอยู่จริง

23. ข้อใดเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ "อนัตตา"

ก. ไม่มีอะไรมีอยู่จริง จึงไม่ต้องทำสิ่งใดในชีวิต

ข. ไม่มีแก่นแท้ที่เป็นตัวตนถาวร และบังคับให้เป็นไปตามใจต้องการไม่ได้

ค. ไม่มีใครต้องรับผลของการกระทำของตนเอง

ง. ร่างกายของเราเป็นของผู้อื่น

24. ข้อใดอธิบายความต่างของคำว่า "สังขาร" ในขันธ์ 5 กับในไตรลักษณ์ได้ถูกต้อง

ก. สังขารในไตรลักษณ์หมายถึงเจตนาปรุงแต่งเท่านั้น ส่วนในขันธ์ 5 หมายถึงร่างกาย

ข. สังขารในขันธ์ 5 หมายถึงร่างกายทั้งหมด ส่วนในไตรลักษณ์หมายถึงความคิด

ค. สังขารในทั้งสองที่มีความหมายเหมือนกันทุกประการ

ง. สังขารในขันธ์ 5 คือการปรุงแต่งจิตฝ่ายนาม ส่วนสังขารในไตรลักษณ์คือสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัยทั้งรูปและนาม

25. ตามหลักพุทธศาสนา "กรรม" หมายถึงข้อใด

ก. โชคชะตาที่ถูกกำหนดไว้แล้วและเปลี่ยนไม่ได้

ข. ผลที่ได้รับจากการกระทำเท่านั้น ไม่รวมตัวการกระทำ

ค. การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา

ง. การทำบุญตักบาตรเท่านั้น

26. เบญจธรรมข้อใดคู่กับเบญจศีลข้อ "เว้นจากการลักทรัพย์"

ก. สัมมาอาชีวะ

ข. เมตตากรุณา

ค. ความมีสติสัมปชัญญะ

ง. ความมีสัตย์

27. สถานการณ์ใดตรงกับ "มุทิตา" ในพรหมวิหาร 4 มากที่สุด

ก. ส่งการ์ดอวยพรให้เพื่อนด้วยความปรารถนาให้เพื่อนมีความสุข

ข. ช่วยเพื่อนที่กำลังมีทุกข์ให้พ้นจากทุกข์นั้น

ค. วางใจเป็นกลางเมื่อเพื่อนต้องรับผลจากความผิดที่ตนก่อ

ง. พลอยยินดีอย่างจริงใจเมื่อเพื่อนสอบได้คะแนนสูง

28. นักเรียนพูดให้กำลังใจเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพและจริงใจ จัดเป็นสังคหวัตถุ 4 ข้อใด

ก. ทาน

ข. ปิยวาจา

ค. อัตถจริยา

ง. สมานัตตตา

29. นักเรียนตรวจโจทย์ที่ทำผิด หาสาเหตุ แล้วปรับวิธีเรียนใหม่ จัดเป็นอิทธิบาท 4 ข้อใด

ก. ฉันทะ

ข. วิมังสา

ค. วิริยะ

ง. จิตตะ

30. ข้อใดตรงกับ "ทมะ" ในฆราวาสธรรม 4

ก. อดทนต่อความเหนื่อยยากโดยไม่ท้อถอย

ข. พูดจริงทำจริงและซื่อสัตย์ต่อคำมั่น

ค. แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ง. ข่มใจ ควบคุมอารมณ์ และฝึกปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

31. ข้อใดเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักกาลามสูตรมากที่สุด

ก. เมื่อพบข้อความที่ส่งต่อกันว่ายาชนิดหนึ่งรักษาโรคได้ ก็ตรวจสอบแหล่งข้อมูลและหลักฐานก่อนตัดสินใจเชื่อ

ข. เชื่อทันทีเพราะมีคนส่งต่อข้อความนั้นเป็นจำนวนมาก

ค. เชื่อเพราะผู้พูดเป็นครูที่ตนเคารพ จึงไม่ต้องตรวจสอบ

ง. ปฏิเสธทุกข้อมูลที่ได้ยินโดยไม่ต้องพิจารณาเลย

32. ข้อใดเป็นการใช้ "อุเบกขา" ได้ถูกต้องตามความหมายของพรหมวิหาร

ก. เห็นเพื่อนถูกรังแกแล้วนิ่งเฉย โดยบอกว่าเป็นกรรมของเขา

ข. ไม่ช่วยเหลือใครเลยเพื่อรักษาใจให้เป็นกลาง

ค. ช่วยแนะนำและสนับสนุนเพื่อนเต็มที่แล้ว แต่เพื่อนยังเลือกทำผิดกติกา จึงวางใจเป็นกลางและยอมรับว่าผลเป็นไปตามการกระทำของเขา

ง. ดีใจเมื่อคนที่ตนไม่ชอบได้รับความเดือดร้อน

ตอนที่ 2 แสดงวิธีทำ / เติมคำตอบ

1. เติมคำในช่องว่างให้ถูกต้องตามพุทธประวัติ 1) เจ้าชายสิทธัตถะทรงเห็นเทวทูต 4 ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และ _____ 2) พระองค์ออกผนวชเมื่อพระชนมายุ _____ พรรษา บำเพ็ญเพียรอยู่ _____ ปี จึงตรัสรู้เมื่อพระชนมายุ _____ พรรษา 3) ปฐมเทศนาคือ _____ แสดงแก่ _____ ผู้ที่ได้ดวงตาเห็นธรรมและขอบวชเป็นพระสงฆ์องค์แรกคือท่าน _____

2. จับคู่หัวข้อทางซ้ายกับคำตอบที่ถูกต้อง แล้วเขียนคำตอบลงในช่องว่าง 1) วันที่แสดงโอวาทปาติโมกข์ มีสงฆ์ 1,250 รูปมาชุมนุมโดยมิได้นัดหมาย ตรงกับวัน _____ (เพ็ญเดือนใด _____) 2) วันที่แสดงปฐมเทศนา ตรงกับวัน _____ (เพ็ญเดือนใด _____) 3) วันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ตรงกับวัน _____ (เพ็ญเดือนใด _____) 4) สังเวชนียสถาน 4 แห่งที่ตรงกับเหตุการณ์ ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปรินิพพาน คือ _____ _____ _____ _____ ตามลำดับ

3. นักเรียนคนหนึ่งเครียดและนอนไม่หลับ เพราะอยากสอบได้ที่ 1 ให้ได้ทุกครั้ง แต่คะแนนครั้งนี้ลดลง จึงเริ่มวางแผนทบทวนบทเรียนอย่างเป็นระบบและฝึกยอมรับผลสอบที่ไม่เป็นไปตามหวัง จงวิเคราะห์ตามอริยสัจ 4 โดยระบุว่าแต่ละข้อเป็นอะไร (ก) ความเครียด นอนไม่หลับ (ข) ความอยากได้ที่ 1 ให้ได้เสมอ (ค) การไม่เครียดกับผลสอบอีกต่อไป (ง) การวางแผนทบทวนและฝึกยอมรับผล พร้อมบอกหน้าที่ต่ออริยสัจแต่ละข้อ

4. จัดองค์มรรค 8 ต่อไปนี้เข้ากับไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ให้ถูกต้อง แล้วตอบว่ามรรคเป็นข้อปฏิบัติสายกลางเพราะเว้นที่สุด 2 อย่างใด องค์มรรค: สัมมาวาจา สัมมาทิฏฐิ สัมมาสติ สัมมาอาชีวะ สัมมาสังกัปปะ สัมมากัมมันตะ สัมมาวายามะ สัมมาสมาธิ

5. อ่านสถานการณ์แล้วตอบ: "พิมพ์เห็นขนมวางอยู่บนโต๊ะ จำได้ว่าเป็นขนมที่เคยกินแล้วอร่อย รู้สึกชอบใจ แล้วตัดสินใจหยิบมากิน" (ก) แต่ละช่วงต่อไปนี้ตรงกับขันธ์ 5 ข้อใด: เห็นขนม · จำได้ว่าเคยกิน · รู้สึกชอบใจ · ตัดสินใจหยิบมากิน (ข) ร่างกายของพิมพ์ที่เปลี่ยนจากเด็กเป็นวัยรุ่น และจะแก่ลงในอนาคต แสดงไตรลักษณ์ข้อใดบ้าง อธิบายสั้น ๆ

6. ตอบคำถามเกี่ยวกับหลักธรรมในชีวิตประจำวัน (ก) เพื่อนสอบตกและเสียใจ นักเรียนอาสาติวให้ ส่วนเมื่อเพื่อนอีกคนได้รางวัล นักเรียนแสดงความยินดีด้วยใจจริง ตรงกับพรหมวิหาร 4 ข้อใดตามลำดับ (ข) เบญจศีลข้อเว้นจากการพูดเท็จ คู่กับเบญจธรรมข้อใด (ค) มีข่าวลือในโซเชียลมีเดีย นักเรียนควรปฏิบัติตามหลักกาลามสูตรและโยนิโสมนสิการอย่างไร

เฉลยใบงาน พระพุทธศาสนาและหลักธรรมสำคัญ

gradedee.com

เฉลยตอนที่ 1

ข้อ	ตอบ	คำอธิบาย
1	ข	พระรัตนตรัยคือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ พระวินัยเป็นส่วนหนึ่งของคำสอน ไม่ใช่องค์ประกอบของพระรัตนตรัย ส่วนศีล สมาธิ ปัญญา คือไตรสิกขา และทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค คืออริยสัจ 4
2	ง	เทวทูต 4 คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และบรรพชิต (สมณะ) สามข้อแรกแสดงความทุกข์ที่ทุกคนต้องเจอ ข้อสุดท้ายชี้ทางออกจากทุกข์ คนยากจน นักรบ และพ่อค้าไม่ได้อยู่ในเทวทูต 4 และคำว่าเทวทูตก็ไม่ได้หมายถึงเทวดา
3	ค	ปฐมเทศนาแสดงในวันเพ็ญเดือน 8 (อาสาฬหบูชา) ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แก่ปัญจวัคคีย์ ตัวเลือกที่พูดถึงพระอรหันต์ 1,250 รูปที่วัดเวฬุวันคือเหตุการณ์วันมาฆบูชา ส่วนเมืองกุสินาราคือสถานที่ปรินิพพาน
4	ก	วันมาฆบูชาคือวันเพ็ญเดือน 3 ที่เกิดจาตุรงคสันนิบาต และทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ ส่วนการแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรเป็นของอาสาฬหบูชา การตรัสรู้และการปรินิพพานเป็นของวิสาขบูชา
5	ก	ลำดับที่ถูกคือ เห็นเทวทูต 4 แล้วออกผนวช จากนั้นบำเพ็ญทุกรกิริยา 6 ปี จึงตรัสรู้ แล้วจึงแสดงปฐมเทศนา ลำดับอื่นสลับให้ตรัสรู้หรือปฐมเทศนาเกิดก่อนเหตุการณ์ที่ต้องมาก่อน ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะต้องตรัสรู้ก่อนจึงจะมีธรรมไปสอน
6	ค	หลังบำเพ็ญ 6 ปี ทรงเห็นว่าการทรมานตนไม่ทำให้พ้นทุกข์ จึงหันมาเสวยพระกระยาหารเพื่อให้มีกำลังบำเพ็ญทางจิต ซึ่งเป็นแนวคิดของทางสายกลาง ปัญจวัคคีย์ไม่ได้ขอให้เลิก แต่ท้อใจแล้วละทิ้งไปเอง และการเผยแผ่ยังเกิดขึ้นหลังการตรัสรู้
7	ง	สารนาถ (ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน) เป็นสถานที่ปฐมเทศนา ลุมพินีคือสถานที่ประสูติ พุทธคยาคือสถานที่ตรัสรู้ และกุสินาราคือสถานที่ปรินิพพาน คู่อื่นสลับเหตุการณ์กัน
8	ข	มาฆบูชาคือวันเพ็ญเดือน 3 มีจาตุรงคสันนิบาตและโอวาทปาติโมกข์ ส่วนอาสาฬหบูชาคือวันเพ็ญเดือน 8 มีปฐมเทศนา และเกิดพระสงฆ์องค์แรก ข้อความที่บอกว่ามาฆบูชาเป็นเดือน 8 และอาสาฬหบูชาเป็นเดือน 3 สลับเดือนและเหตุการณ์กัน ส่วนตรัสรู้กับปรินิพพานเป็นของวิสาขบูชาซึ่งตรงกับเดือน 6
9	ก	อริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ส่วนอนิจจังเป็นข้อหนึ่งของไตรลักษณ์ และศีล สมาธิ ปัญญา คือไตรสิกขา ซึ่งเป็นคนละหมวดกัน
10	ค	นิโรธคือภาวะที่ทุกข์ดับ จึงเปรียบได้กับการหายจากโรค ส่วนอาการป่วยเปรียบกับทุกข์ สาเหตุของโรคเปรียบกับสมุทัย และยากับวิธีรักษาเปรียบกับมรรค
11	ข	ภวตัณหาคือความอยากมี อยากเป็น อยากให้คงอยู่ กามตัณหาคืออยากได้อยากเสพสิ่งที่น่าพอใจ วิภวตัณหาคืออยากให้สิ่งไม่ชอบพ้นไป ส่วนฉันทะไม่ใช่ตัณหา แต่เป็นความพอใจใฝ่ทำสิ่งที่ดี
12	ง	ปัญญามี 2 องค์ คือ สัมมาทิฏฐิและสัมมาสังกัปปะ ส่วนสัมมาวาจาและสัมมาอาชีวะอยู่ในหมวดศีล และสัมมาวายามะอยู่ในหมวดสมาธิ
13	ง	สมุทัยคือตัณหาซึ่งเป็นเหตุของทุกข์ จึงควรละ ส่วนทุกข์ควรกำหนดรู้ นิโรธควรทำให้แจ้ง และมรรคควรทำให้เจริญ
14	ข	ทางสายกลางคือการปฏิบัติที่พอดี เว้นที่สุดโต่ง 2 อย่าง คือ กามสุขัลลิกานุโยคและอัตตกิลมถานุโยค ไม่ได้แปลว่าทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือไม่ทำอะไรเลย
15	ค	ความเครียดจากการสอบตกคือปัญหา จึงเป็นทุกข์ การติดเกมจนไม่ทบทวนคือเหตุ จึงเป็นสมุทัย และการวางตารางแล้วทำตามคือวิธีแก้ จึงเป็นมรรค ตัวเลือกอื่นสลับผลกับเหตุ หรือนำปัญหาไปเป็นวิธีแก้
16	ก	ทุกข์เป็นผลที่มีสมุทัยหรือตัณหาเป็นเหตุ และนิโรธซึ่งเป็นความดับทุกข์เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติมรรค ตัวเลือกที่เหลือสลับเหตุกับผล เช่น คิดว่ามรรคเป็นผลของนิโรธ ทั้งที่มรรคเป็นวิธีที่นำไปสู่นิโรธ
17	ง	ชีวิตเรียกว่านามรูป โดยรูปคือส่วนร่างกาย และนามคือส่วนจิตใจ พุทธศาสนาไม่ได้สอนว่ามีดวงวิญญาณหรือตัวตนอมตะแยกอยู่ต่างหาก และไม่ได้มองว่าชีวิตเป็นเพียงร่างกายอย่างเดียว

18	ข	เวทนาคือความรู้สึกที่เกิดเมื่อสัมผัสอารมณ์ มี 3 แบบ คือ สุข ทุกข์ และไม่สุขไม่ทุกข์ ส่วนสัญญาคือการจำได้ และวิญญาณคือการรับรู้
19	ก	การจำสิ่งที่เคยรับรู้ได้คือสัญญา (ความจำได้หมายรู้) การได้ยินเสียงเป็นวิญญาณ ส่วนความรู้สึกคิดถึงหรือดีใจจึงเป็นเวทนา
20	ง	ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ส่วนรูป เวทนา สัญญา เป็นส่วนหนึ่งของขันธ์ 5 ทุกข์ สมุทัย นิโรธ เป็นส่วนของอริยสัจ และศีล สมาธิ ปัญญา คือไตรสิกขา
21	ค	ความคิดตั้งใจและการปรุงแต่งจิตให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งคือสังขาร ส่วนความรู้สึกสุขคือเวทนา การจำได้คือสัญญา และการเห็นเค้กคือวิญญาณ
22	ก	ทุกขังคือสภาพที่คงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ถูกเหตุปัจจัยบีบคั้น ไม่ได้หมายความว่าชีวิตไม่มีความสุขเลย หรือว่าทุกอย่างไม่มีอยู่จริง และไม่ใช่เพียงความเสียใจทางอารมณ์
23	ข	อนัตตาหมายถึงไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงถาวรและอยู่นอกอำนาจบังคับ เพราะเกิดจากเหตุปัจจัย ไม่ได้ปฏิเสธว่าสิ่งต่าง ๆ มีอยู่ ไม่ได้บอกให้เลิกทำหน้าที่ และไม่ได้ปฏิเสธการรับผลของการกระทำ
24	ง	สังขารในขันธ์ 5 เป็นนามธรรมข้อหนึ่งที่ปรุงแต่งจิตให้คิดดี ชั่ว หรือกลาง ๆ ส่วนสังขารในไตรลักษณ์เป็นคำเรียกสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัยทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมขันธ์ 5 ทั้งรูปและนาม ตัวเลือกอื่นสลับหรือจำกัดความหมายผิด
25	ค	กรรมคือการกระทำที่ทำด้วยเจตนา ทั้งทางกาย วาจา และใจ และมีทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว การมองว่ากรรมเป็นโชคชะตาตายตัวเป็นความเข้าใจผิด ส่วนการทำบุญเป็นเพียงกรรมดีอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ความหมายทั้งหมด
26	ก	ศีลข้อเว้นลักทรัพย์คู่กับสัมมาอาชีวะ คือการประกอบอาชีพโดยสุจริต เมตตากรุณาคู่กับเว้นการฆ่าสัตว์ ความมีสัตย์คู่กับเว้นการพูดเท็จ และสติสัมปชัญญะคู่กับเว้นการดื่มสุรา
27	ง	มุทิตาคือความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี การดีใจกับเพื่อนที่สอบได้คะแนนสูงจึงตรงที่สุด การปรารถนาให้เพื่อนสุขคือเมตตา การช่วยให้พ้นทุกข์คือกรุณา และการวางใจเป็นกลางคืออุเบกขา
28	ข	การพูดจาไพเราะ สุภาพ จริงใจ คือปิยวาจา ทานเน้นการให้ปันสิ่งของ อัตถจริยาเน้นการลงมือทำประโยชน์ และสมานัตตตาเน้นการวางตัวเสมอต้นเสมอปลายและไม่ถือตัว
29	ข	การตรวจสอบ ไตร่ตรองหาเหตุผล และปรับปรุงวิธีทำ คือวิมังสา ฉันทะคือความพอใจในสิ่งที่ทำ วิริยะคือความพากเพียร และจิตตะคือการเอาใจจดจ่อ
30	ง	ทมะคือการข่มใจและฝึกฝนปรับปรุงตนเอง การอดทนต่อความลำบากคือขันติ การพูดจริงทำจริงคือสัจจะ และการแบ่งปันเสียสละคือจาคะ
31	ก	กาลามสูตรสอนให้พิจารณาด้วยปัญญาและหลักฐานก่อนเชื่อ การเชื่อเพราะคนส่งต่อมากหรือเพราะผู้พูดเป็นครูเป็นสิ่งที่พระสูตรเตือนไม่ให้ทำ ส่วนการปฏิเสธทุกอย่างโดยไม่พิจารณาก็ไม่ใช่คำสอนของพระสูตร
32	ค	อุเบกขาคือการวางใจเป็นกลางอย่างมีเหตุผล หลังจากทำหน้าที่ช่วยเหลือเต็มที่แล้ว ไม่ใช่การนิ่งเฉยไม่ช่วยใคร การเห็นผู้อื่นถูกรังแกแล้วไม่ทำอะไรเป็นความเข้าใจผิดที่พบบ่อย ส่วนการดีใจเมื่อผู้อื่นเดือดร้อนขัดกับเมตตาและมุทิตา

เฉลยตอนที่ 2

ข้อ	คำตอบ
1	1) บรรพชิต (นักบวช) 2) ออกผนวชเมื่อ 29 พรรษา บำเพ็ญเพียร 6 ปี ตรัสรู้เมื่อ 35 พรรษา (ตรวจ: 29 + 6 = 35) 3) ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร แสดงแก่ปัญจวัคคีย์ พระสงฆ์องค์แรกคือท่านโกณฑัญญะ เมื่อมีพระสงฆ์แล้ว พระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์) จึงครบ
2	1) มาฆบูชา เพ็ญเดือน 3 2) อาสาฬหบูชา เพ็ญเดือน 8 3) วิสาขบูชา เพ็ญเดือน 6 4) ลุมพินี (ประสูติ) พุทธคยา (ตรัสรู้) สารนาถ (ปฐมเทศนา) กุสินารา (ปรินิพพาน)
3	(ก) ทุกข์ (ปัญหาของชีวิต) หน้าที่คือ กำหนดรู้ ทำความเข้าใจปัญหาให้ชัด (ข) สมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์ คือตัณหา) ที่ใกล้ที่สุดคือ ภวตัณหา ความอยากเป็น อยากมีอยากเป็นที่หนึ่ง หน้าที่คือ ละ (ค) นิโรธ (ความดับทุกข์ เป็นเป้าหมาย) หน้าที่คือ ทำให้แจ้ง (ง) มรรค (วิธีปฏิบัติเพื่อดับทุกข์) หน้าที่คือ เจริญ (ลงมือปฏิบัติ) ข้อสังเกต: ทุกข์เป็นผล สมุทัยเป็นเหตุ · นิโรธเป็นเป้าหมาย มรรคเป็นวิธี

4	ศีล: สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ (3 ข้อ) สมาธิ: สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ (3 ข้อ) ปัญญา: สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ (2 ข้อ) รวม 3 + 3 + 2 = 8 ข้อ ที่สุด 2 อย่างที่ควรเว้น คือ กามสุขัลลิกานุโยค (หมกมุ่นในกามสุข) และอัตตกิลมถานุโยค (ทรมานตนให้ลำบาก) มรรคจึงเป็นทางสายกลาง
5	(ก) เห็นขนม = วิญญาณ (รับรู้ทางตา) · จำได้ว่าเคยกิน = สัญญา · รู้สึกชอบใจ = เวทนา (สุขเวทนา) · ตัดสินใจหยิบ = สังขาร (ปรุงแต่งจิตให้คิดและตั้งใจ) ส่วนร่างกายที่ใช้ตาเห็นและมือหยิบเป็นรูป ขันธ์ทั้งห้าทำงานต่อเนื่องและเร็วมาก (ข) อนิจจัง: ร่างกายเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ · ทุกขัง: ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ต้องเปลี่ยนไปตามเหตุปัจจัย (ไม่ได้หมายถึงเจ็บปวดตลอดเวลา) · อนัตตา: บังคับให้ไม่แก่ไม่ได้ ไม่ใช่ตัวตนถาวร (ไม่ได้แปลว่าไม่มีอะไรเลย)
6	(ก) อาสาติวเพราะอยากช่วยให้พ้นทุกข์ = กรุณา · ยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น = มุทิตา (พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) (ข) เว้นการพูดเท็จ (มุสาวาท) คู่กับความมีสัตย์ (สัจจะ) เบญจศีลคือสิ่งที่เว้น เบญจธรรมคือสิ่งที่ควรทำเพิ่ม (ค) ไม่เชื่อและไม่ปฏิเสธทันที ให้คิดแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ตรวจสอบที่มาและเหตุผลด้วยปัญญา แล้วจึงตัดสินใจ

ดูวิดีโอ อ่านสรุป และทำแบบฝึกออนไลน์พร้อมเฉลยได้ฟรีที่ **https://www.gradedee.com/social/m4/buddhism/** · ใบงานนี้พิมพ์แจกนักเรียนได้ฟรี